

VOLUME II | ISSUE 2 | FEBRUARY

Journal of Culture and Art

КУЛТУРА И ИСКУССТВО
МАДАНИЈАТ ВА САНЃАТ

| 2024

ISSN: 2181-4562

Available online at www.imfaktor.com

 IMFAKTOR
Science driven pages

ISSN: 2181-4562
DOI Journal 10.56017/2181-4562

МАДАНИЯТ ВА САЊАТ ЖУРНАЛИ

II-ЖИЛД, 2-СОҢ

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО

ТОМ-II, НОМЕР-2

JOURNAL OF CULTURE AND ART

VOLUME-II, ISSUE-2

ТОШКЕНТ – 2024

МАДАНИЯТ ВА САНЪАТ ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО | JOURNAL OF CULTURE AND ART

№ 2 (2024) DOI <http://dx.doi.org/10.56017/2181-4562-2024-2>

БОШ МУҲАРРИР:

Халикулова Гўзал
Эркиновна

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
профессори в.б., Санъатшунослик фанлари номзоди

МАСЪУЛ МУҲАРРИР:

Мелиқўзиев Иқбол
Мамасодиқович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
кафедра мудири, профессор в.б., Санъатшунослик
фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

ТАҲРИРИЯТ АЪЗОЛАРИ:

Касимов Нозим
Козимович

Ходжаметова Гулчира
Илишевна

Маданият ва туризм вазирлиги “Таълим ва илм-фанни
ривожлантириш бошқармаси” бошлиғи, профессор
Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти Нукус
филиали “Санъатшунослик” факультети декани, Тарих
фанлари номзоди, профессор

Абдувоҳидов
Фахриддин
Мелигалиевич

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
кафедра мудири, доцент, Санъатшунослик фанлари
бўйича фалсафа доктори (PhD)

Кадиров Рамз
Турабович

Умаров Мамур
Боташикович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти “Саҳна
нутқи” кафедраси доценти

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
“Санъатшунослик ва маданиятшунослик” кафедраси
профессори в.б., фалсафа фанлари номзоди

Худоев Ғани
Муҳаммадович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
“Чолғу ижрочилиги ва мусиқа назарияси” кафедраси
профессори в.б., Санъатшунослик фанлари бўйича
фалсафа доктори (PhD)

Бердиханова Шахида
Нурлыбаевна

Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий мусиқа санъати
институти “Ўзбек мақоми тарихи ва назарияси”
кафедраси мудири, санъатшунослик фанлари бўйича
фалсафа доктори (PhD)

Дўсанов Раҳимжон
Раимқулович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти, “катта
ўқитувчи”, мустақил тадқиқотчи

Суннатиллаев Асатилло
Суннатович

Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий мусиқа санъати
институти “Илмий тадқиқотлар, инновациялар ва илмий-
педагогик кадрлар тайёрлаш” бўлими бошлиғи, мустақил
изланувчи (PhD)

Алланбаев Рудакий
Оринбаевич

Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган артист, “Шуҳрат”
медали соҳиби, профессор в.в.б

Зиявутдинова Зулфия
Усеиновна

“Мусиқа санъати” ихтисослиги бўйича доцент

Раимова Дилфузахон
Махаммадсолиевна

“Мусиқа санъати” ихтисослиги бўйича доцент

Ботирова Хилола
Турсунбаевна

“Мусиқа санъати” ихтисослиги бўйича доцент

*“Маданият ва санъат” журнали 2023 йил 24 февраль куни № 065356-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган. Мазкур журнал 6 та халқаро маълумотлар базаларида индексланган бўлиб, жорий йил учун **UIF 2023 = 7.7 “импакт-фактор”** кўрсаткичига эга.*

*Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясининг 2023 йил 24 июлдаги 01-02/1199-сонли хатига мувофиқ ушбу журналда чоп этилган мақолалар **хорижий мақолалар сифатида тан олинади.***

Саҳифаловчи\Page Maker\Верстка: Абдураҳмон Хасанов

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳар, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2/27-уй. Почта индекси 100152. Веб-сайт: www.imfaktor.uz/com

Телефон номер: +99894-410 11 55, E-mail: tahririyat@imfaktor.uz

© “ИМФАКТОР Pages” илмий нашриёти, 2024 йил.

© Мўаллифлар жамоаси, 2023 йил.

МАДАНИЯТ ВА САНЪАТ ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО | JOURNAL OF CULTURE AND ART

ХАЛИЛОВ Руслан Шавкатович

*Тошкент давлат педагогика университети,
Тасвирий санъат кафедраси
доценти*

ЗАЙНИДДИНОВА Севинч

*Тошкент давлат педагогика университети
талабаси*

ФАЗЛИДДИНОВА Мукаддас

*Тошкент давлат педагогика университети
талабаси*

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10638366>

ТАСВИРИЙ САНЪАТДА ҲИССИЙ ИДРОК ВА ИЖОДКОРЛИК

АННОТАЦИЯ

Тасвирий санъатда ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги алоқани ўрганиш муҳим аҳамият касб этади, зеро бу икки омил санъат яратиш жараёнининг моҳиятини англашга ёрдам беради. Ҳиссий идрок нафақат атроф-муҳитни ва воқеликни қабул қилишни, балки туйғуларни ифодалаш ва уларни бадий асарларда акс эттириш усулини ҳам ўз ичига олади. Санъаткор ўз асарлари орқали шахсий тажриба, ҳиссиётлар ва фикрларни ифодалайди, бу эса томошабинларга унинг ички дунёсини кўриш имконини беради.

Ушбу мавзунини ўрганиш санъатнинг инсон ҳаётидаги роли ва унинг руҳий ҳолатига таъсирини янада чуқурроқ тушунишга имкон беради. Ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги боғлиқлик орқали, санъат асарлари нафақат эстетик завқ беради, балки инсоннинг ўз-ўзини англаши ва руҳий ривожланиш жараёнида ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Калит сўзлар: бадий асарлар, ижодкорлик, руҳият, санъат ва руҳият, санъатнинг инсон ҳаётидаги роли, шахсий тажриба, тасвирий санъат, туйғуларни ифодалаш, ҳиссий идрок.

ЭМОЦИОНАЛЬНОЕ ВОСПРИЯТИЕ И ТВОРЧЕСТВО В ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМ ИСКУССТВЕ

АННОТАЦИЯ

Изучение связи между эмоциональным восприятием и творчеством в области изобразительного искусства имеет важное значение, поскольку эти два фактора помогают понять суть процесса создания искусства. Эмоциональное восприятие включает не только прием окружающей среды и реальности, но и способы выражения чувств и их отображение в художественных произведениях.

Художник через свои произведения выражает личный опыт, эмоции и мысли, что позволяет зрителям увидеть его внутренний мир. Изучение этой темы позволяет глубже понять роль искусства в жизни человека и его влияние на психологическое состояние. Связь между эмоциональным восприятием и творчеством делает художественные произведения не только источником эстетического наслаждения, но и важным аспектом в процессе самопознания и психологического развития человека.

Ключевые слова: выражение чувств, эмоциональное восприятие, изобразительное искусство, искусство и психология, личный опыт, психология, роль искусства в жизни человека, творчество, художественные произведения.

IN VISUAL ARTS, EMOTIONAL PERCEPTION AND CREATIVITY

ANNOTATION

Studying the connection between emotional perception and creativity in the field of visual arts is of great importance, as these two factors help understand the essence of the art creation process. Emotional perception includes not only the reception of the environment and reality but also the ways of expressing feelings and their representation in artistic works. Through his works, an artist expresses personal experience, emotions, and thoughts, allowing viewers to see his inner world. Studying this topic allows for a deeper understanding of the role of art in human life and its impact on psychological state. The connection between emotional perception and creativity makes artistic works not only a source of aesthetic pleasure but also an important aspect in the process of self-discovery and psychological development of a person.

Keywords: art and psychology, artistic works, creativity, emotional perception, expression of feelings, personal experience, psychology, role of art in human life, visual art.

Тасвирий санъатда ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги алоқани ўрганиш жуда муҳим ҳисобланади, чунки бу икки элемент санъат асарларини яратишнинг моҳиятини тушунишга ёрдам беради. Ҳиссий идрок бу нафақат атроф-муҳитни, воқеликни ва инсон муносабатларини қабул қилиш, балки бу туйғуларни ифодалаш ва уларни бадиий ижодда акс эттириш усули ҳамдир. Санъаткор ўз асарларида шахсий тажриба, ҳиссий кечинмалар ва ўз фикрларни ифодалайди, бу эса томошабинларга унинг ички дунёсига назар солиш имконини беради.

Ушбу мавзуни ўрганиш санъатнинг инсон ҳаётидаги роли ва унинг руҳиятига таъсирини янада чуқурроқ тушунишга ёрдам беради. Ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги алоқа инсоннинг ўзини-ўзи англаши, ўз ички дунёси билан мулоқот қилиши ва атрофдаги дунёга муносабатини ифодалашнинг муҳим усулидир. Бу алоқа орқали санъат асарлари нафақат эстетик қадриятга эга бўлади, балки инсоннинг ўзини-ўзи тушуниши ва руҳий ривожланиши учун ҳам катта аҳамият касб этади [1, 2].

Шундай қилиб, тасвирий санъатда ҳиссий идрок ва ижодкорлик орасидаги боғлиқликни ўрганиш орқали биз нафақат санъатнинг бадиий жиҳатларини, балки унинг инсон психологияси ва туйғуларига таъсирини ҳам янада чуқурроқ англай оламиз.

Бу ўрганиш санъат асарларининг қабул қилиниши ва уларнинг инсон ҳаётига таъсирини янада чуқурроқ таҳлил қилиш имконини беради. Ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги алоқанинг тадқиқоти шуни кўрсатадики, санъат асарлари нафақат эстетик завқ беради, балки инсоннинг руҳий ҳолатига, унинг ўз-ўзини тушуниши ва атроф-муҳитга бўлган муносабатига ҳам таъсир кўрсатади.

Мазкур алоқанинг яна бир муҳим жиҳати шундаки, у санъатшунослар, психологлар ва педагоглар учун ҳам муҳим аҳамиятга эга. Улар ушбу алоқа орқали инсоннинг ички дунёсини ва унинг ташқи олам билан ўзаро муносабатларини янада яхшироқ тушунишлари мумкин. Бу, ўз навбатида, тасвирий санъат ва психотерапия амалиётида янги ёндашувларни ишлаб чиқишга ёрдам беради.

Тасвирий санъатда ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги алоқанинг ўрганилиши нафақат санъатшунослик ва психология соҳалари учун, балки инсоннинг ўзини-ўзи англаши ва ижтимоий муносабатлари учун ҳам катта аҳамиятга эга. Бу алоқа инсон туйғулари ва уларнинг ифодаси ўртасидаги мураккаб ва ўзгарувчан боғлиқликларни тушунишга ёрдам беради, шунингдек, санъат орқали инсон ҳаётини бойитиш ва руҳий ривожланишга ҳисса қўшиш имкониятини очиб беради. Тасвирий санъатда ижодий жараён ва ҳиссий идрок ўртасидаги муносабатларни чуқур тушуниш, санъат асарларининг инсон онги ва ҳиссий дунёсига таъсирини англашга ёрдам беради. Бу таъсирлар нафақат санъат асарларининг яратилиши ва қабул қилиниши билан, балки инсоннинг ўзини-ўзи англаши ва ўзгаришларга мослашиш қобилияти билан ҳам боғлиқ.

Санъат асарлари орқали рассомлар ўзларининг шахсий тажрибалари, ҳиссий кечинмалари ва ҳаётий қарашларини ифодалашади. Бу ифодалар, ўз навбатида, томошабинларнинг ҳиссий реакцияларини келтириб чиқаради ва уларни ўзгача тажрибаларга олиб киради. Тасвирий санъатнинг бу хусусияти инсонлар орасида ўзаро тушуниш ва ҳамдардлик ҳиссини ривожлантиришда муҳим рол ўйнайди [3].

Ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги алоқани чуқурроқ тушуниш орқали, биз санъатни фақатгина кўрикли бадиий асар сифатида эмас, балки инсоннинг ўзини-ўзи ифодалаш ва мулоқот қилиш воситаси сифатида ҳам кўра оламиз.

Турли маданий ва тарихий контекстларда яратилган санъат асарларини ўрганиш, ҳиссий идрок ва ижодкорликнинг ўзгарувчан табиатини кўрсатади. Масалан, Ренессанс даври ёки модернизм каби ҳар бир даврнинг ўзига хос ифодалаш услублари ва мавзулари бор, бу эса ўша даврнинг ижтимоий ва маданий шароитлари билан боғлиқ.

Шу билан бирга, ушбу тадқиқот санъат таълими ва тарбиявий жараёнларда ҳам муҳим аҳамиятга эга. Тасвирий санъат дарсларида ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги алоқани англаш ва ундан фойдаланиш, ўқувчиларнинг ижодий салоҳиятини ривожлантириш ва уларнинг шахсий ҳиссий кечинмаларини ифодалаш қобилиятларини кучайтиришга ёрдам беради. Бундай ёндашув ўқувчиларга ўз туйғулари ва фикрларини эркин ифодалашга, шунингдек, бошқаларнинг туйғуларига ҳурмат билан муносабатда бўлишга ўргатади.

Умуман олганда, тасвирий санъатда ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги алоқанинг ўрганилиши санъатнинг инсон ҳаётидаги кенг қамровли таъсирини кўрсатади. Бу алоқа нафақат санъат асарларининг яратилиши ва қабул қилинишида муҳим рол ўйнайди, балки инсоннинг ўзини-ўзи англаши, шахсий ривожланиши ва атрофдаги олам билан муносабатларини шакллантиришда ҳам катта аҳамиятга эга. Санъат орқали инсонлар ўзларининг энг чуқур ҳиссий кечинмалари ва фикрларини ифодалашлари мумкин, бу эса уларга ўзларини янги томондан кашф этиш ва ривожланиш имкониятини беради.

Бундан ташқари, тасвирий санъатда ҳиссиёт ва ижодкорлик ўртасидаги алоқа ўрганиш, турли маданиятлар ва даврларда санъатнинг ўзгариб турувчи табиатини ҳам кўрсатади. Турли маданиятлар ва тарихий даврлардаги санъат асарлари орқали биз инсониятнинг ҳиссий ва ижодий тажрибаларини кенгроқ англашимиз мумкин. Ҳар бир маданият ва даврнинг ўзига хос ҳиссий идроки ва ижодий ифодаланиши, шу даврнинг мураккаб ва бой меросини акс эттиради.

Санъатнинг бу каби тадқиқотлари, шунингдек, ижтимоий ва маданий тадқиқотлар учун ҳам фойдалидир. Улар орқали биз инсониятнинг маданий ва ижтимоий тарихини, унинг ўзгаришлари ва ривожланишини янада чуқурроқ тушунишимиз мумкин. Тасвирий санъат орқали биз инсоннинг ижтимоий, маданий ва руҳий тарихини кўздан кечиришимиз ва унинг турли даврлардаги ўзгаришларини кузатишимиз мумкин.

Тасвирий санъатда ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги алоқа орқали инсоннинг ўзини-ўзи англаши ва ўзгалар билан мулоқот қилишида янги имкониятларни очиб беради. Санъат асарлари орқали инсонлар ўзларининг энг чуқур ва шахсий ҳиссий кечинмаларини ифодалашлари ва бу орқали ўзларини ва атрофдаги оламни янада яхшироқ тушунишлари мумкин.

Бу ўз навбатида, инсонлар орасидаги эмпатия ва тушунишни оширишга ёрдам беради. Санъат асарлари орқали инсонлар ўзаро боғланиш ҳосил қилишади, уларнинг ҳиссий тажрибалари ва фикрлари бир-бирлари билан ўртоқлашилади, бу эса умумий инсоний тажрибанинг бойлигини оширади.

Тасвирий санъатда ҳиссий идрок ва ижодкорлик ўртасидаги алоқа шунингдек, шахсий ўсиш ва ривожланиш учун муҳим аҳамиятга эга. Санъат орқали инсонлар ўзларининг ички дунёсини тадқиқ қилишади, ўзларининг ҳиссий ва руҳий ҳолатларини англашади ва бу орқали ўзларини яхшироқ таний оладилар. Бу жараён инсоннинг ўзига бўлган ишончини оширишга ва унинг шахсий ривожланишига ёрдам беради.

Шу билан бирга, тасвирий санъатнинг бу каби тадқиқотлари санъат тарихи, маданиятшунослик ва психология соҳаларида янги нуқтаи назарларни очиб бериши мумкин. Улар санъатнинг инсон тарихи ва маданиятидаги ролини янада чуқурроқ тушунишга ёрдам беради, шунингдек, инсоннинг маънавий ва руҳий ҳолатларининг ривожланишига қўшган ҳиссасини кўрсатади.

Хулоса қилиб айтганда, тасвирий санъат ва хусусан рангтасвир, инсоннинг руҳий ва ижтимоий ҳаётида муҳим ўрин тутаяди. У нафақат маданий ва эстетик қадриятларни сақлаб қолишда, балки шахсий ўсиш, ижодий ифода ва ижтимоий ўзаро таъсирларни ривожлантиришда ҳам катта аҳамиятга эга. Рангтасвир орқали биз ўзимизни ва бизни ўраб турган дунёни янада чуқурроқ англаш имкониятини топамиз, бу эса бизни янада бой ва маъноли ҳаёт кечиришга ундайди [4].

Бу билан рангтасвирнинг инсоният учун фақат маданий ва санъатий аҳамиятга эга эмас, балки руҳий ва ижтимоий жиҳатдан ҳам жуда катта қийматга эга эканлиги кўриниб туради. Ушбу санъат тури орқали инсонлар ўзларининг шахсий кечинмаларини, жамиятдаги ўзгаришларга муносабатларини ва умуминсоний қадриятларга бўлган муносабатларини ифодалашади. Рангтасвир, шунингдек, бизга ўтмишдаги цивилизациялар ва маданиятлар ҳақида қимматли маълумотлар беради, бу эса тарихий хотирамизни сақлашда муҳим роль ўйнайди.

Рангтасвирнинг таъсири фақатгина эстетик қадриятларга қаратилмаган, балки у инсоннинг фикрлаш тарзини, дунёқарашини кенгайтириш ва мураккаб ҳаётий масалаларга нисбатан чуқурроқ тушунишга етаклайди. Бу санъат орқали инсонлар ўзларининг ички дунёсини бойитадилар, мураккаб ҳиссиётларни ифода этишга ва уларни бошқаришга ўрганадилар. Шу тариқа, рангтасвир инсоннинг ўз-ўзини англаши ва ўзлигини ривожлантиришига кўмаклашади [5].

Жамиятда рангтасвирнинг роли шунчаки муҳим эмас, балки зарур ҳамдир. У инсонлар ўртасидаги мулоқотни бойитади, маданий ва ижтимоий тафовутларни кўпроқ англаш ва қабул қилишга ёрдам беради. Рангтасвир, шунингдек, турли маданиятлар ва жамиятлар ўртасида кўприк вазифасини ўтайди, бу эса ўзаро тушуниш ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Ниҳоят, рангтасвир орқали инсонлар табиат ва атроф-муҳитга бўлган муносабатларини қайта кўриб чиқишлари мумкин. Бу санъат тури инсон ва табиат ўртасидаги алоқани теранроқ англашга, атроф-муҳитни асраш ва қадрлаш масалаларига эътибор қаратишга ундайди. Шу тариқа, рангтасвир нафақат инсонларни бир-бирлари билан, балки уларни ўзларини ўраб турган дунё билан ҳам боғлайди, бу эса унинг бебаҳо қийматини янада оширади.

ИҚТИБОСЛАР. СНОСКИ. REFERENCES.

1. В. Шаров: Академическое обучение изобразительному искусству. Издательство: Эксмо
2. Туланова Дилноза Журахановна. Актуальные вопросы изучения творческого наследия русских художников в развитии пейзажной живописи узбекистана // European Journal of Arts . 2023. №1 . С. 3 - 10. URL: <https://ppublishing.org/archive/publication/512-aktualnie-voprosi-izucheniya-tvorcheskogo-nasl>
3. Makhkamova Saodat Bakhtiyarovna THE FORMATION OF VISUAL ARTS SKILLS OF SCHOOLCHILDREN IN PERFORMING SKETCH, COMPOSITION AND CREATIVE WORKS // European Journal of Arts . 2024. №1 . URL: <https://ppublishing.org/archive/publication/894-the-formation-of-visual-arts-skills-of-schoolc>
4. Х.Султонов. Tasviriy san'at kompozitsiyasi. O'quv- qo'llanma – Toshkent.: « Yangi Chirchiq prints », 2023. - 124 бет
Подробнее: <https://www.labirint.ru/books/664938/>
5. Халилов Р. Ш. Золотое сечение - язык гармонии // Европейский журнал искусств. 2023. №2 . С. 3–7. URL: <https://ppublishing.org/archive/publication/610-zolotoe-sechenie-yazik-garmonii>.

ISSN: 2181-4562
DOI Journal 10.56017/2181-4562

МАДАНИЯТ ВА САЊАТ ЖУРНАЛИ

II-ЖИЛД, 2-СОН

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО

ТОМ-II, НОМЕР-2

JOURNAL OF CULTURE AND ART

VOLUME-II, ISSUE-2

«Маданият ва санъат» электрон журнали 2023 йил 24 февраль куни № 065356-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Муассис: «IMFAKTOR Pages» масъулияти чекланган жамияти.

Таҳририят манзили: 100152, Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2-уй.

Телефон номер: +99894-410 11 55

Эл. почта: tahririyat@imfaktor.uz

Веб-сайт: www.imfaktor.uz